

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > גמרא בבא בתרא עין 005

גמרא בבא בתרא עין 005

בלתי מוגה

שיעור 5

סיכום קצר

נאמרו עד עכשיו 5 צדדים בסיבת חיוב בניית הכותל:

א. מחמת שהם מזיקים זה לזה הם מחוייבים לסלק את ההיזק.

ב. מחמת שמזיקים תיקנו חז"ל שכל אחד מחוייב להרחיק ולא להזיק.

ג. מחמת שמזיק תיקנו חז"ל שמחוייב לבנות כותל ולא להזיק.

ד. חז"ל חייבו לבנות כותל, מדוע? כי יש היזק ראייה.

ה. מנהג המדינה מחייב.

בראשונים מופיעים עוד ב' סיבות שהשותפות מחייבת אותם אבל לא נעסוק בזה עכשיו.

עצרנו בדברי הרמ"א הסותרים, דמחד הוא אומר שאם יש ספק במנהג המדינה, המוציא מחבירו עליו הראייה, ומאידך כותב שאפילו נהגו לגדור זה לא מפקיע את החיוב כי עדיין יש איסור של היזק הראייה?

תשובה לדבר, כלפי האיסור הרי מספיק לבנות הוצא ודפנה או אף פחות מכך לגבי עובי גדול יותר זהו ספק ממוני, לעניין זה המוציא מחבירו עליו הראייה.

וצריך להבין את דברי הכוס ישועות מדוע ה- ספק איסורא לחומרא מחייב מחיצה עבה?

תשובה לדבר, להגדרה השלישית שהחיוב לבנות כותל לסלק את היזק ראייה, אז הם מחייבים לסלק את האיסור בכותל עבה כפי שראינו ברמב"ן שאם יבנו כותל דק, הכותל ייפול מהר ובין לבין יהיה היזק ראייה, לכן חכמים חייבו לבנות כותל עבה לסלק את ההיזק לגמרי. הרמה למד כמו הגדר הרביעי שהחיוב לבנות כותל לא כרוך באיסור ולכן כשיש ספק במנהג מספיק לסלק את האיסור במחיצה דקה ועל השאר יש דין של המוציא מחבירו עליו הראייה.

במשנתנו כתוב מקום שנהגו לבנות גויל, גזית, כפיסין, לבינין בונים הכל כמנהג המדינה. הגמרא בדף ד שואלת הכל לאתווי מאי? לאתווי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנה.

ולכאורה יש להקשות מדוע המשנה לא כותבת במפורש הוצא ודפנה יחד עם שאר סוגי הכתלים שנאמרו במפורש?

תוס' ב. ד"ה בגויל שואל מדוע הגמרא שהבאנו הרגע לא אומרת הכל לרבווי כל מה שנהגו אפילו פחות מהוצא ודפנה?
ומביא שיטת ר"ת שפחות מהוצא ודפנה נחשב מנהג הדיוט. לפי זה שאלתינו במקומה עומדת מדוע המשנה לא כותבת
במפורש הוצא ודפנה!?

אבל הרמב"ן חולק על ר"ת וסובר שאפילו נהגו בפחות מהוצא ודפנה חשיב מנהג וכך יבנו. לפי דבריו מובן מדוע המשנה
כתבה בדווקא הכל כמנהג המדינה לרבות אפילו נהגו בפחות.

אין מנהג איזה עובי לבנות, מה בונים?

ישנם ג שיטות:

- א. רבינו יונה כותב דחייבים לבנות בלבנים- הקטן שבכתלים.
- ב. המאירי מביא שיטה אחת שכופין זה את זה ברחב שבבניינים.
- ג. המאירי עצמו סובר שבונים מחיצה הכי דקה שאפשר שמסלקת היזק ראייה.

ניתוח השיטות ושורש המחלוקת

שיטה ג' מובנת מאד דכיוון דסגי לסלק היזק ראייה במחיצה דקה, אין סיבה לחייבו לבנות ביותר מכך.

שיטה א' תמוהה מאד דלכאורה ממה נפשך או שנבנה הכי עבה או הכי דק אבל למה לקחת משהו ביניים?

ראינו חמש סיבות לבניית הכותל, חלק מהסיבות נובעים מתקנת חכמים לבנות.

במשנה מבואר דהשותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע, ומדלא כתיב בונין אותו משמע דהחייב של
חכמים הוא לבנות בדווקא כותל ולא מחיצה בלבד. ולכאורה מדוע לא כתוב במפורש הוצא ודפנה כפי ששאלנו? תשובה
לדבר כי להוצא ודפנא אין שם כותל, כותל חשיב בין לבנים לגזית.

המשנה רק באה לומר שיש דבר שנקרא הוצא ודפנא שהוא משהו ביניים הוא לא ממש כותל אלא רק אם נהגו לבנותו הוא
ייחשב כותל, אבל בעצם התקנה לבנות כותל ודאי שזה לא כולל הוצא ודפנה. לפי"ז מובן דברי רבינו יונה דכיוון שאין מנהג
מה לבנות אז צריך לבנות כותל כעיקר התקנה, והלך אחר הפחות שבכתלים.

לפי"ז אפשר להבין את שיטת רבינו תם דפחות מהוצא ודפנה לא מהני, כי זה לא כותל. הרמב"ן והמאירי למדו שתקנת חז"ל
היא לא לבנות כותל אלא מחיצה המסלקת היזק ראייה וגם פחות מהוצא ודפנה חשיב מחיצה המסלקת היזק ראייה.

לפי"ז נבין שיטת רמב"ן מחודשת. המשנה אומרת מקום שנהגו לבנות בכותל מסוים בונים. על איזה מנהג מדובר? רוב
הראשונים לומדים שהמשנה מדברת על כותל שנהגו לעשות בין חצרות הבתים, הרמב"ן לעומת זאת לומד דמדובר על
המנהג שנהגו לבנות את כותלי הבתים. מהיכן לקח הרמב"ן את דבריו? תשובה לדבר כפי שאמרנו שהתקנה הייתה לבנות
כותל וא"כ זה כמנהג הבתים דחכמים הגדירו בתקנתם לבנות את הכותל כבית.

ולכאורה הרמב"ן לשיטתו שמספיק אפילו מחיצה דקה והסברנו שהרמב"ן לומד שהתקנה הייתה לבנות מחיצה שמסלקת
היזק ראייה ולא בניית הכותל???

צריך בעצם להבין מהו הגדר של מנהג המדינה.

- [\[מסכת ב"ב פרק א 1\]](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur/005-גמראבבאבתראעיון-005>

Links

[1] <https://bilvavi.net/gemara.bb>